

OPINIE

EUROPEJSKI KOMITET EKONOMICZNO-SPOŁECZNY

577. SESJA PLENARNA EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO,
22.3.2023–23.3.2023

**Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Plan działania na rzecz młodzieży
w ramach działań zewnętrznych UE na lata 2022–2027”**

(opinia z inicjatywy własnej)

(2023/C 184/02)

Sprawozdawca: **Michael McLOUGHLIN**

Współsprawozdawczynie: **Tatjana BABRAUSKIENĖ**

Decyzja Zgromadzenia Plenarnego	22.9.2022
Podstawa prawna	Art. 52 ust. 2 regulaminu wewnętrznego Opinia z inicjatywy własnej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Stosunków Zewnętrznych
Data przyjęcia przez sekcję	6.3.2023
Data przyjęcia na sesji plenarnej	22.3.2023
Sesja plenarna nr	577
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	157/0/1

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) przyjmuje z aprobatą plan działania na rzecz młodzieży w ramach działań zewnętrznych UE, zauważa jednak, że podczas jego wprowadzania i realizacji mogą pojawić się wyzwania, które będą wymagały monitorowania i nadzoru. EKES wyraża chęć aktywnego uczestnictwa we wdrażaniu planu.

1.2. Komitet jest zdania, że wiedza ekspercka i doświadczenie organizacji młodzieżowych w UE i na całym świecie mogą znacząco wspomóc realizację planu zarówno przez Komisję Europejską, jak i przez delegatury Unii. Uważa również, że wszystkim pracownikom UE pracującym z młodzieżą należy zapewnić podstawowe kompetencje w takich kwestiach jak przestrzenie przyjazne młodzieży, umiejętności prowadzenia konsultacji i metody pracy z młodzieżą.

1.3. EKES życzy sobie, aby w trakcie wdrażania planu nieustannie zwracano uwagę na najbardziej zmarginalizowaną młodzież, w tym młode osoby z niepełnosprawnościami, i by wszystkim działaniom przywódczym towarzyszył równie duży nacisk na wsparcie oddolne dla młodzieży w społecznościach lokalnych. Procesy przywództwa i uczestnictwa należy zaprojektować w taki sposób, aby zapewnić oddolne zaangażowanie i oddolne procesy, które pozwolą wyłonić liderów zakorzenionych w życiu codziennym.

1.4. EKES podkreśla, że kluczowym wyzwaniem z punktu widzenia realizacji planu działania na rzecz młodzieży jest gromadzenie i monitorowanie danych oraz że należy przewidzieć regularną sprawozdawczość ze strony Komisji Europejskiej, Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych (ESDZ), odpowiednich finansowanych agencji, jak też organizacji społeczeństwa obywatelskiego, w duchu inicjatywy Komisji Europejskiej, która niedawno przeprowadziła mapowanie międzynarodowych danych dotyczących młodzieży i analizę luk w ich zakresie⁽¹⁾.

1.5. Komitet z zadowoleniem odnotowuje powiązania z pracami Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ) i jej agencji w tej dziedzinie, zwłaszcza odnośnie do programu na rzecz młodzieży, pokoju i bezpieczeństwa oraz wszelkich synergii z Komitetem Praw Dziecka, a także zachęca do tworzenia takich powiązań.

1.6. EKES uważa, że główne programy polityczne UE dotyczące młodzieży, takie jak Erasmus+ i gwarancja dla młodzieży, mogą być pomocne w pracy w obszarze zaangażowania młodzieży i polityki młodzieżowej. Podczas korzystania z takich struktur należy zwrócić uwagę na niezależność procedur składania wniosków oraz kwestie takie jak wizy i języki.

1.7. EKES zaleca Radzie UE, aby zachęcała państwa członkowskie UE do opracowywania własnych planów, które koncentrowałyby się na zagadnieniach podobnych do tych z planu działania na rzecz młodzieży, i do współpracy ze społeczeństwem obywatelskim, w szczególności z organizacjami młodzieżowymi. Ponadto należy korzystać z istniejących powiązań – a także partnerstw w ramach społeczeństwa obywatelskiego – między państwami członkowskimi UE a krajami docelowymi, zwłaszcza między organizacjami młodzieżowymi, oraz umacniać takie powiązania i partnerstwa.

1.8. EKES zaleca również, aby zachęcać kraje docelowe do opracowywania własnej konkretnej, specjalnej polityki młodzieżowej i tworzenia krajowych rad młodzieżowych lub ich odpowiedników oraz zapewnić im do tego narzędzia. Jednocześnie Komisja, wspierając kraje docelowe, powinna kierować się zasadami praw człowieka.

1.9. Komitet uważa, że aby zapewnić priorytetowe traktowanie tych działań w krajach partnerskich, należy stworzyć powiązania między planem działania na rzecz młodzieży a Europejskim Rokiem Umiejętności.

1.10. EKES jest zdania, że działania dotyczące edukacji powinny koncentrować się na równości, zwłaszcza ochronie młodych dziewcząt, a strategię powinny zapewniać zaangażowanie osób, do których najtrudniej dotrzeć. Wszystkie możliwości uzyskania stypendium powinny być otwarte, przejrzyste i powinny w przemyślany sposób zachęcać tych, do których najtrudniej dotrzeć.

1.11. EKES jest głęboko przekonany, że należy wspierać zaangażowanie obywatelskie, promując przy tym wszystkie organizacje społeczeństwa obywatelskiego, takie jak organizacje młodzieżowe, związki zawodowe i grupy młodych przedsiębiorców.

1.12. Komitet uważa, że należy zbadać wpływ polityki handlowej UE na młodzież i powiązania tej polityki z młodzieżą, zwłaszcza w ramach rozdziałów dotyczących handlu i zrównoważonego rozwoju oraz umów o partnerstwie gospodarczym (UPG).

1.13. Zgodnie z badaniem przeprowadzonym przez Komisję Europejską EKES zaleca, aby do celów pracy z młodymi ludźmi w ramach działań zewnętrznych zapewniono specjalną opiekę środowiskową w zakresie zdrowia psychicznego dla młodych ludzi oraz opracowano cele dotyczące zarówno wyników ilościowych, jak i jakościowej poprawy zdrowia psychicznego.

1.14. EKES uważa, że ważnym elementem planu działania na rzecz młodzieży należy uczynić zwalczanie pracy dzieci, tak aby w XXI wieku ten proceder ostatecznie odszedł do przeszłości.

2. Kontekst: istotne działania EKES-u

2.1. W październiku 2018 r. EKES przyjął opinię w sprawie nowej strategii UE na rzecz młodzieży⁽²⁾, w której podkreślił potrzebę międzysektorowego podejścia do młodzieży oraz konieczność zwrócenia większej uwagi na zatrudnienie, zdrowie psychiczne, równość i edukację. Podkreślił w niej również znaczenie polityki działań zewnętrznych UE w tym zakresie.

(1) Kalantaryan, S., McMahon, S. i Ueffing, P., Youth in external action, JRC130554, Urząd Publikacji Unii Europejskiej, Luksemburg, 2022.

(2) Dz.U. C 62 z 15.2.2019, s. 142.

2.2. We wrześniu 2020 r. EKES przyjął opinię „W kierunku zorganizowanego zaangażowania młodzieży na rzecz klimatu i zrównoważonego rozwoju w procesie decyzyjnym UE”⁽³⁾. W tym dokumencie zaapelował również o zorganizowanie Młodzieżowych Okrągłych Stołów ds. Klimatu i Zrównoważonego Rozwoju, w tym o włączenie młodzieżowego delegata do oficjalnej delegacji UE na posiedzenia Konferencji Stron Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie Zmian Klimatu (UNFCCC COP), a także zadeklarował, że będzie starał się uwzględnić głosy młodzieży w swoich opiniach dotyczących klimatu i zrównoważonego rozwoju.

2.3. W przyjętej w lipcu 2022 r. opinii „Polityka młodzieżowa na Bałkanach Zachodnich jako część programu innowacji dla Bałkanów Zachodnich”⁽⁴⁾ EKES zachęcił rządy Bałkanów Zachodnich do śledzenia kluczowych dokumentów UE dotyczących polityki młodzieżowej oraz do dalszego inwestowania w opartą na dowodach politykę młodzieżową, która ma na celu sprostanie wyzwaniom związanym z rozwojem młodzieży, przy zapewnieniu wystarczających i przejrzystych środków budżetowych.

2.4. EKES jest wyjątkowo dobrze przygotowany do tego, by ułatwiać współpracę z sieciami młodzieżowymi. Powołał grupę koordynacyjną ds. Europejskiego Roku Młodzieży, która otrzymała mandat do zacieśniania współpracy z organizacjami młodzieżowymi i młodzieżą w trakcie Europejskiego Roku Młodzieży i po jego zakończeniu oraz do współpracy z innymi instytucjami UE i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego w celu zapewnienia lepszego przekrojowego włączania młodych ludzi w ich codzienne działania. We wrześniu 2022 r. EKES przyjął opinię „Test wpływu polityki UE na młodzież”⁽⁵⁾ i wniósł o bardziej ustrukturyzowane, konstruktywne i ukierunkowane uczestnictwo młodzieży.

3. Uwagi ogólne na temat Planu działania na rzecz młodzieży w ramach działań zewnętrznych UE

3.1. EKES z dużym zadowoleniem przyjmuje wspólny komunikat „Plan działania na rzecz młodzieży w ramach działań zewnętrznych UE na lata 2022–2027”, który stanowi ważny krok w działaniach zewnętrznych i polityce młodzieżowej, gdyż uznano tutaj – co prawda bardzo późno – potencjalne synergie między tymi dwoma obszarami. Ponadto – w kontekście Europejskiego Roku Młodzieży – taki postęp wskazuje również, że dostrzeżono, iż kwestia młodzieży i życia osób młodych przewija się przez wszystkie obszary polityki, a względy dotyczące tej grupy należy brać pod uwagę we wszystkich pracach politycznych, a nie tylko w „tradycyjnych” obszarach związanych z młodzieżą.

3.2. Wojna w Ukrainie wciąż ma bardzo poważny wpływ na ludność cywilną, w szczególności na dzieci, osoby młodociane i młodzież. Omawiany plan działania na rzecz młodzieży odnośnie do Ukrainy, a także innych regionów świata dotkniętych konfliktami, powinien koncentrować się na zwiększeniu odporności osób młodych, wspieraniu ich zaangażowania obywatelskiego i wzmacnianiu ich pozycji jako twórców zmian w ich społecznościach – zwłaszcza w perspektywie odbudowy po konflikcie.

3.3. Analizowany komunikat jest również odpowiednio umiejscowiony w świecie po pandemii COVID-19 i uwzględnia fakt, że w tym kryzysie najbardziej ucierpiały osoby młode, ich edukacja i swoboda przemieszczania się. O ile w Europie dostrzega się wpływ pandemii COVID-19 na osoby młode, o tyle na całym świecie poświęcono mu mniej uwagi, zwłaszcza w krajach rozwijających się i w państwach niestabilnych.

3.4. Zasadniczo popieramy koncepcję stanowiącą, że wszystkie obszary polityki wewnętrznej dotyczącej młodzieży powinny być możliwe do przełożenia na nasze stosunki zewnętrzne, z uwzględnieniem specyficznych kontekstów lokalnych/regionalnych, w których realizuje się działania zewnętrzne. Opowiadalibyśmy się więc za tym, aby test wpływu polityki na młodzież przeprowadzony w przypadku strategii politycznych UE był także zalecany odnośnie do polityk służących wdrażaniu planu działania na rzecz młodzieży.

3.5. EKES z zadowoleniem przyjmuje również to, że plan działania na rzecz młodzieży opiera się na Europejskim filarze praw socjalnych i Planie działania UE dotyczącym praw człowieka i demokracji, w których podkreślono potrzebę równego, pełnego i znaczącego udziału młodych ludzi w życiu publicznym i politycznym. Osoby młode – choć stoją na czele zmian – wbrew prawom podstawowym, jakie im przysługują, wciąż zbyt często nie są wystarczająco reprezentowane. EKES docenia plan działania na rzecz młodzieży za jego wysoce ambitne cele i wyraźny nacisk na działania. Docenia również uwzględnienie międzypokoleniowego wymiaru dzisiejszych globalnych wyzwań.

3.6. W komunikacie przedstawiono wszystkie najważniejsze prace polityczne dotyczące młodzieży w różnych dziedzinach. W realizacji tych prac istotne będzie sprawowanie pewnego nadrzędnego nadzoru, zwłaszcza biorąc pod uwagę zaangażowanie różnych agencji wykonawczych i różnorodność odnośnych obszarów polityki. W pracach powinny uczestniczyć także osoby odpowiedzialne za młodzież i edukację, sama młodzież oraz organizacje młodzieżowe, jak też agencje pomocowe i inne organy krajowe państw członkowskich UE, finansowane agencje i organizacje społeczeństwa obywatelskiego. Podobnie przy realizacji tych prac należy uwzględnić różnorakie źródła finansowania, podmioty i odnośne wskaźniki. Podsumowując, będzie to wyzwaniem, ale skuteczny system nadzoru przyniesie korzyści i może stać się modelem wspólnej realizacji polityki.

⁽³⁾ Dz.U. C 429 z 11.12.2020, s. 44.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 443 z 22.11.2022, s. 44.

⁽⁵⁾ Dz.U. C 486 z 21.12.2022, s. 46.

3.7. Należy usprawnić gromadzenie danych dotyczących młodzieży w niemal wszystkich obszarach działań zewnętrznych. Podczas wdrażania planu działania na rzecz młodzieży trzeba skupić się na tej trudnej kwestii, jak stwierdzono w przeprowadzonym niedawno przez Komisję Europejską mapowaniu międzynarodowych danych dotyczących młodzieży i analizie luk w ich zakresie. Dezagregacja produktów i wyników oraz dokładne określenie wkładu danego programu lub inicjatywy w uzyskany rezultat mogą być niełatwym zadaniem. Dlatego też wszelkie interwencje dotyczące młodzieży wymagają analizy długoterminowej.

3.8. UE i wszystkie jej instytucje powinny współpracować ze Zjednoczonym Królestwem w celu zapewnienia, by młodzi ludzie i organizacje młodzieżowe w tym kraju nie utracili ducha współpracy, międzykulturowego uczenia się oraz zdobywania doświadczeń, którego rozwinęli w sobie dzięki programowi Erasmus+ i innym formom współpracy. Należy zbadać wszelkie możliwości optymalizacji potencjału odbudowy stosunków z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego Zjednoczonego Królestwa oraz stworzyć i wspierać nowe ⁽⁶⁾.

Przywództwo i uczestnictwo

3.9. Plan działania na rzecz młodzieży w znacznym stopniu koncentruje się na przywództwie i uczestnictwie. Jest to podejście pożądane i jak najbardziej zgodne z najlepszymi praktykami dotyczącymi pracy z osobami młodymi. EKES uważa jednak, że do dalszego wdrażania takiego podejścia w działaniach zewnętrznych UE trzeba będzie przystąpić w sposób bardziej kompleksowy i przemyślany. Nawet w UE i jej państwach członkowskich, mimo usilnych starań, mamy jeszcze wiele do zrobienia w zakresie praktyki uczestnictwa. Przywództwo młodzieży wynika zazwyczaj z dobrej pracy u podstaw we wspierającym środowisku. To z kolei skłania osoby młode do zabierania głosu, ale w oparciu o kontakty z rówieśnikami i doświadczenie w zakresie lokalnych zagadnień, takich jak środowisko, transport, edukacja, zdrowie psychiczne, pomoc społeczna i wiele innych. Działania te są często ułatwiane przez organizacje społeczeństwa obywatelskiego. Mamy nadzieję, że programy tematyczne dotyczące społeczeństwa obywatelskiego oraz praw człowieka i demokracji mogą skupić się na tych potrzebach.

3.10. W związku z tym, aby można było stosować dobre praktyki w tym obszarze, musi wystąpić szereg powiązanych czynników. Celem programu Erasmus+ jest nadal priorytetowe traktowanie osób młodych o mniejszych szansach, przy czym rzeczywiście w ramach głównego programu wciąż jest wiele do zrobienia w tej dziedzinie. Jeśli chodzi o kontakty międzyludzkie i mobilność, decydującą rolę w zapewnieniu uczestnikom programu bezproblemowych doświadczeń odgrywają aspekty administracyjne, takie jak wizy, dlatego należy opracować wspólne podejście w tym zakresie. Podjęcie wspomnianych wyzwań odnośnie do państw rozwijających się, państw niestabilnych, a nawet państw totalitarnych wyraźnie sprawi, że wyzwania te będą jeszcze większe. Ostatecznie wszystkie przewidywane działania w zakresie przywództwa i uczestnictwa muszą być budowane na podstawie doświadczeń oddolnych i wspólnotowych.

3.11. Należy uważać, aby w sytuacji braku rzeczywistych działań oddolnych nie odwrócić procesu w stronę pracy najpierw z „liderami”. Podmioty finansujące i międzynarodowe organizacje pozarządowe nie mogą stworzyć takiego przywództwa, dlatego należy zapewnić wysokiej jakości powiązania oddolne. W związku z tym potrzebujemy przejrzystego procesu wyboru, otwartych i sprzyjających włączeniu społecznemu metod oraz zabezpieczeń przed przejściem przez państwa i inne podmioty, zwłaszcza w państwach niestabilnych. Umiejętności z zakresu zaangażowania, uczestnictwa i przywództwa mają zasadnicze znaczenie i nasze podejście musi stworzyć infrastrukturę, dzięki której staną się one realne. Długoterminowemu wsparciu dla organizacji młodzieżowych i społeczeństwa obywatelskiego należy przyznać pierwszeństwo przed podejściem opartym na projektach krótkoterminowych. Zaangażowanie w przywództwo młodzieży wymaga również opracowania strategii postępowania z ciągle zmieniającą się grupą, która jest krótkotrwała, rośnie i rozwija się, a na pewnym etapie będzie musiała lub będzie chciała pójść dalej.

3.12. Należy zapewnić znaczące wsparcie dla organizacji oddolnych, które działają w terenie, aby mogły rozwijać się wewnętrznie i stać się istotnymi podmiotami w swoich społecznościach lokalnych. Mamy nadzieję, że ta kwestia zostanie uwzględniona w pracach unijnej rady konsultacyjnej ds. młodzieży nad międzynarodowym partnerstwem w tym zakresie oraz w pracach platformy dialogu z organizacjami młodzieżowymi w ramach Forum Polityki Rozwojowej (PFD). Ponadto wsparcie dla związków zawodowych i ich organizacji młodzieżowych może przyczynić się do zachęcania młodych ludzi, by podejmowali demokratyczne uczestnictwo w swoim miejscu pracy, oraz do wspomaganie ich w tym zakresie. Krajowe rady młodzieżowe, o ile są niezależne, mogą – podobnie jak przedsięwzięcia w rodzaju inicjatywy Global Youth Mobilisation (Światowa Mobilizacja Młodzieży) realizowanej przez sześć wielkich organizacji młodzieżowych (Big 6) – zapewnić odpowiednią infrastrukturę umożliwiającą podejmowanie decyzji o tym, z kim współpracować w krajach partnerskich ⁽⁷⁾.

⁽⁶⁾ Raport informacyjny „Wdrażanie umowy o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa z UE, w tym protokołu w sprawie Irlandii i Irlandii Północnej”.

⁽⁷⁾ <https://globalyouthmobilization.org/>

Metody realizacji

3.13. Plan działania na rzecz młodzieży zawiera wiele istotnych i pożądaných odniesień do programu Erasmus+. W tym zakresie w komunikacie uniknięto powielania istniejących rozwiązań. Struktury i procesy programu mogą i powinny być w stosownych przypadkach wykorzystywane w stosunkach zewnętrznych. W fazie realizacji programu pomocne może być jego podzielenie na części, takie jak młodzież, szkoły, kształcenie i szkolenie zawodowe (VET) oraz szkolnictwo wyższe. Należy usunąć przeszkody, jak wizy, brak finansowania czy bariery językowe, a podczas wdrażania trzeba skupić się na takich aspektach jak wzajemne uczenie się, rozwój umiejętności i doświadczenie. W przypadku korzystania z agencji krajowych należy je poddawać starannej weryfikacji w celu zapewnienia poszanowania właściwych podmiotów społeczeństwa obywatelskiego i ich niezależności.

3.14. Kształcenie zawodowe podstawowe zwiększa szanse osób młodych na zatrudnienie w przyszłości oraz ich udział w uczeniu się przez całe życie. Polityka kształcenia i szkolenia zawodowego oraz dobre praktyki w tej sferze wspierają włączenie społeczne i integrację na rynku pracy młodzieży niekształcącej się, niepracującej ani nieszkolącej się (młodzieży NEET).

3.15. Komunikat zawiera użyteczne powiązania między działaniami zewnętrznymi UE a prawami dziecka, w zakresie których UE opracowała ostatnio strategię. W realizacji planu działania na rzecz młodzieży pomocne byłoby również większe powiązanie z Konwencją o prawach dziecka z 1989 r., na przykład przez wykorzystanie sprawozdań państwowych Komitetu Genewskiego. Wiele osób młodych ma mniej niż 18 lat i zasady zawarte w Konwencji o prawach dziecka mogą służyć jako wskazówki, jednak praca UE na rzecz młodzieży dotyczy także osób powyżej tego wieku. Nie zawsze należy postrzegać wiek 18 lat jako automatyczny podział.

3.16. Do realizacji planu działania na rzecz młodzieży na szczeblu krajowym, regionalnym i wielostronnym należy zastosować podejście „Drużyna Europy”. UE powinna tym samym dostosować się do konkretnych potrzeb i warunków panujących w poszczególnych regionach. EKES uważa, że korzystne byłoby, gdyby partnerstwa przyczyniały się do wypełnienia luk w wiedzy i danych dotyczących młodzieży, zwłaszcza tych luk związanych z priorytetowymi obszarami, jakimi są rozwój e-umiejętności, zmiana klimatu i Zielony Ład. Komitet jest zainteresowany poznaniem w nadchodzących miesiącach sposobu wdrażania różnorodnych działań i jest gotów wnieść swój wkład.

3.17. Mieliśmy nadzieję na większą liczbę odpowiedzi podczas procesu konsultacji dotyczącego planu działania na rzecz młodzieży i większą reprezentatywność odpowiedzi. Świadczy to o konieczności zapewnienia osobom młodym wszystkich istotnych informacji na ważne tematy, aby mogły one podejmować świadome decyzje i wносить rzetelny i znaczący wkład w proces kształtowania polityki. Użyteczne w tym względzie mogą być narzędzia takie jak znak jakości Europejskiej Agencji Informacji i Doradztwa dla Młodzieży (ERYICA).

4. Uwagi szczegółowe na temat niektórych części planu działania na rzecz młodzieży

4.1. W ustaleniach planu działania na rzecz młodzieży uwzględniono wiele bieżących działań, a wyzwania związane z ich realizacją będą bardzo duże, szczególnie w związku z następstwami pandemii COVID-19. Dostęp do edukacji i równość płci mają kluczowe znaczenie, przy czym w tym obszarze osiągnięto postęp.

Edukacja

4.2. W realizacji planu działania na rzecz młodzieży konieczne jest silne powiązanie z Europejskim Rokiem Umiejętności. EKES zwraca uwagę, że należy uwzględnić – także w procesie przekwalifikowania i podnoszenia kwalifikacji osób młodych – znaczenie potrzeb dotyczących rozwoju umiejętności, zwłaszcza w dziedzinie łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej, jak również w dziedzinie gospodarki o obiegu zamkniętym, zdrowia psychicznego i fizycznego, zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego oraz praw w tym zakresie⁽⁸⁾. Dialog społeczny i dialog obywatelski odgrywają zasadniczą rolę i wymagają rozwijania.

4.3. Również w tym przypadku w edukację zaangażowanych będzie wiele zainteresowanych stron, w związku z czym potrzebne są jasne cele i pomiary. Konieczne są stałe działania na rzecz osób, do których najtrudniej dotrzeć, zwłaszcza w najbardziej niestabilnych państwach. Z zadowoleniem przyjmuje się zobowiązanie Komisji Europejskiej do przeznaczenia na ten cel 10 % środków z Instrumentu Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej – „Globalny wymiar Europy” oraz z budżetu na pomoc humanitarną i chcielibyśmy zobaczyć zobowiązania także innych agencji i państw. Długoterminowe rozwiązania w dziedzinie edukacji muszą pochodzić od rządów w krajach docelowych, a istotną rolę powinny odgrywać lokalne organizacje społeczeństwa obywatelskiego. W perspektywie długoterminowej społeczność międzynarodowa nie może być głównym podmiotem. Mamy nadzieję, że szczyt ONZ poświęcony transformacji edukacji będzie mógł się przyczynić do postępów w tym zakresie.

⁽⁸⁾ Dz.U. C 100 z 16.3.2023, s. 38.

4.4. Z zadowoleniem przyjmuje się zapisy dotyczące stypendiów i funduszy powierniczych, ale należy zwrócić uwagę na kwestie procedury wyboru i zapewnić zaangażowanie organizacji społeczeństwa obywatelskiego. Ważne jest, aby przy tworzeniu tych możliwości określić przejrzyste, sprawiedliwe i włączające procedury wyboru uczestników programów akademickich, a kwestię dostępu do nich osób z mniejszymi możliwościami należy traktować priorytetowo.

4.5. Maksymalne wykorzystanie wartości kapitału ludzkiego ma zasadnicze znaczenie dla zwiększenia konkurencyjności i zwalczania bezrobocia, przy jednoczesnym poszanowaniu zrównoważonego rozwoju. Wymaga to siły roboczej wyposażonej w szereg umiejętności przekrojowych i zdolność do adaptacji. Politykę w zakresie kształcenia i szkolenia zawodowego należy opracowywać i realizować w ścisłej współpracy z partnerami społecznymi i koncentrować się bardziej na kompetencjach niż kwalifikacjach. Pomoże to zmniejszyć lukę w niedopasowaniu umiejętności.

Organizacje młodzieżowe

4.6. W komunikacie przedstawiono kilka forów i organów mających na celu zaangażowanie młodych ludzi. Z zadowoleniem przyjmuje się platformę Forum Polityki Rozwojowej, o ile zapewni ona oddolne kontakty z organizacjami młodzieżowymi, które będą niezależne, oparte na samoorganizacji i najlepiej kierowane przez młodzież.

4.7. W komunikacie pojawia się mile widziane nawiązanie i odniesienie do angażowania organizacji młodzieżowych. Wdrożenie planu działania na rzecz młodzieży odniosłoby korzyści z zaangażowania w różnorodne praktyki w zakresie pracy z młodzieżą występujące w UE. Praktyki te mogą być równie istotne jak głosy młodzieży, ponieważ budują potencjał wśród wszystkich młodych ludzi na szczeblu lokalnym, a to z kolei pozwala wyłonić liderów młodzieży mających duże doświadczenie w środowisku lokalnym. W ramach partnerstwa UE/Rady Europy i wolontariatu młodzieżowego dostępne są liczne dowody i modele.

4.8. Organizacje młodzieżowe mogą być ogromnym wsparciem w realizacji planu. Należy zachęcać państwa członkowskie UE, by angażowały w tej dziedzinie sektor młodzieżowy za pomocą krajowych planów działania. Należy priorytetowo traktować sprawdzone modele i prace organizacji młodzieżowych z UE w zakresie rozwoju, konfliktów i praw człowieka, a nie na przykład amerykańskie modele „rozwoju młodzieży”, które są często wykorzystywane w krajach rozwijających się i innych regionach jako „gotowce” – modele te często nie są jednak zbudowane na tych samych wartościach. W ten sposób można by zrealizować zobowiązanie do posiadania rozwiązań dostosowanych do potrzeb poszczególnych regionów.

4.9. Realizacja zobowiązań w zakresie edukacji powinna obejmować również systemy nieformalne i pozaformalne w społecznościach, organizacjach społeczeństwa obywatelskiego i organizacjach zajmujących się pracą z młodzieżą. Definicje opracowane przez Unesco i Radę Europy dostarczają dobrych wskazówek w tym zakresie, podobnie jak prace w ramach rozdziału dotyczącego młodzieży w programie Erasmus+. Musimy dostrzec ogromne korzyści płynące dla wszystkich z uczenia się poza szkołą, które trwa przez całe życie i odnosi się do całego życia.

4.10. Dialog polityczny jest ważny, a cele planu działania na rzecz młodzieży są ambitne, ale nie powinniśmy zaniedbywać polityki młodzieżowej w żadnym kraju ani odpowiedzialności rządów, jak również potrzeby istnienia prawdziwego sektora wolontariatu i społeczeństwa obywatelskiego. Wdrażanie planu działania na rzecz młodzieży musi również wspierać rozwój polityki w zakresie pracy z młodzieżą, rozwój krajowych rad młodzieżowych lub podobnych organów oraz podejścia takie jak test wpływu polityki UE na młodzież i inne.

4.11. Organizacje młodzieżowe mają już powiązania na całym świecie, jak to pokazuje działalność sześciu wielkich organizacji młodzieżowych (Big 6), a wdrażanie planu powinno je wykorzystywać, opierać się na wcześniejszych pracach i być wzorem dla kolejnych inicjatyw. Powinniśmy również zachować ostrożność, aby nie stosować zbyt restrykcyjnego podejścia do kwestii uczestnictwa. Nie jest jasne, czy przy wyborze zagadnień do funduszu na rzecz wzmocnienia pozycji młodzieży korzystano z procesów partycypacyjnych. Młodzież nie zawsze wybiera kwestie, które inni uważają za ważne, szczególnie w krajach rozwijających się lub w państwach niestabilnych, gdzie ważniejsze mogą być względy praktyczne.

4.12. Przepisy dotyczące budowania potencjału organizacji młodzieżowych są jak najbardziej pożądane i powinno im towarzyszyć skuteczne wsparcie dla inicjowania ruchów oddolnych w krajach partnerskich, w których delegatury UE mogą odgrywać kluczową rolę na całym świecie. Tam, gdzie to stosowne, należy zaproponować partnerstwo z organizacjami unijnymi, a prace należy monitorować. Ważne jest, aby ułatwić tworzenie i wzmacnianie sieci z organizacjami zarówno unijnymi, jak i spoza UE.

Skuteczna realizacja

4.13. W pracę tę zaangażowanych jest wiele podmiotów, strategii politycznych i linii finansowania, takich jak delegatury UE, różne dyrekcje generalne Komisji, ESDZ, Rada UE i państwa członkowskie oraz różnorakie budżety pomocowe. Wdrożenie planu działania na rzecz młodzieży musi wiązać się z zapewnieniem jasności i właściwej współpracy międzysektorowej, aby ostatecznie zagwarantować silne skupienie się na grupie docelowej, a zarazem zapewnić wystarczający budżet.

4.14. Konceptje nawiązywania kontaktów mogą opierać się na dotychczasowych działaniach i uwzględniać współpracę partnerską oraz inne inicjatywy programu Erasmus+ dotyczące młodzieży. Ponadto projekty uczestnictwa młodzieży Erasmus+ (bez wymiaru transnarodowego) mogą być dobrymi wzorami dla projektów młodzieżowych w krajach docelowych.

4.15. Osoby młode są przyszłymi liderami i twórcami zmian oraz są niezbędnymi partnerami przyczyniającymi się do sukcesu Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030, porozumienia klimatycznego z Paryża oraz transformacji cyfrowej. Plan działania na rzecz młodzieży powinien zagwarantować, aby działania zewnętrzne UE wzmocniły pozycję młodzieży na płaszczyźnie politycznej, społecznej i gospodarczej. EKES, działając zgodnie ze swoim zobowiązaniem do wdrożenia zalecenia Konferencji w sprawie przyszłości Europy, aby wzmocnić instytucjonalną rolę Komitetu i nadać mu uprawnienia podmiotu ułatwiającego i gwarantującego działania w zakresie demokracji uczestniczącej, takie jak zorganizowany dialog z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego i panele obywatelskie, jest gotów wnieść swój wkład.

4.16. Odniesienia do przejścia do dorosłości w planie działania na rzecz młodzieży są wyraźne, bardzo pożądane i zgodne z wartościami pracy z młodzieżą w UE. Ważne byłoby, aby osoby młode znały swoje prawa i obowiązki obywatelskie, posiadały wiedzę na temat finansów, znały języki obce, miały wiedzę z zakresu zrównoważonego rozwoju naszej planety i przedsiębiorczości. Podobnie EKES z zadowoleniem przyjmuje powiązanie z programem działań na rzecz młodzieży, pokoju i bezpieczeństwa oraz wezwanie do szerszego zaangażowania w działania ONZ. Realizując plan działania na rzecz młodzieży, musimy być świadomi istnienia utrudnionego dostępu młodzieży do procesu decyzyjnego w wielu obszarach.

4.17. Rezolucja Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 2250 (2015) w sprawie młodzieży, pokoju i bezpieczeństwa jest istotnym narzędziem w angażowaniu młodych ludzi na całym świecie. Określono w niej pięć kluczowych filarów działania: uczestnictwo, ochrona, zapobieganie, partnerstwa oraz brak zaangażowania młodzieży i reintegracja. W tej przełomowej rezolucji wzywa się strony podpisujące do zapewnienia młodzieży większego wpływu na podejmowanie decyzji na szczeblu lokalnym, krajowym, regionalnym i międzynarodowym oraz do rozważenia ustanowienia mechanizmów, które umożliwiłyby młodzieży znaczący udział w procesach pokojowych. Należy zapewnić wsparcie osobom, które chcą realizować ten program na szczeblu lokalnym i krajowym. Powiązanie i koordynacja z funduszem na rzecz wzmocnienia pozycji młodzieży przyniosłyby tutaj wiele synergii.

Płeć

4.18. EKES uważa, że korzystanie z potencjału osób młodych i wspieranie równości płci ma kluczowe znaczenie dla zrównoważonego rozwoju. Działania zewnętrzne UE mają na celu wzmocnienie pozycji młodzieży na płaszczyźnie politycznej, społecznej i gospodarczej oraz pomoc w zaangażowaniu się ich w proces podejmowania decyzji i kształtowania polityki w sposób znaczący i sprzyjający włączeniu społecznemu. EKES uważa, że wzmocnienie pozycji dziewcząt i młodych kobiet ma zasadnicze znaczenie dla zapewnienia zrównoważonego rozwoju, i docenia zawarte w planie działania odniesienia do zapewnienia równości płci i położenia kresu dyskryminacji. Zwraca uwagę, że plan działania powinien przekładać się na znaczące, strategiczne i długoterminowe działania, które przyniosą równe korzyści młodym mężczyznom i kobietom. Obejmuje to opracowanie strategii promujących uwzględnianie aspektu płci we wszystkich obszarach działań zewnętrznych.

4.19. Ważne jest, aby zwiększyć liczbę osób młodych, zwłaszcza młodych kobiet, mających umiejętności STEM (nauki przyrodnicze, technologia, inżynieria i matematyka) oraz umiejętności cyfrowe, a także zainteresować dziewczęta dziedzinami STEM na wczesnym etapie, wspierać przedsiębiorczość i kobiece wzorce w tych sektorach oraz inwestować w programy mające na celu zainteresowanie dziewcząt w szkołach średnich nauką STEM.

Zdrowie psychiczne

4.20. Z zadowoleniem przyjmuje się zawarte w komunikacie odniesienie do zdrowia psychicznego i wyraża się nadzieję, że będzie ono istotnym elementem realizacji planu działania na rzecz młodzieży. Ponieważ systemy opieki zdrowotnej na całym świecie są słabe, należy opracować bardziej przyjazne dla młodzieży sposoby wdrażania usprawnień w tym obszarze.

Osoby z niepełnosprawnościami

4.21. Ponadto EKES uważa, że odniesienie do młodych osób z niepełnosprawnościami w komunikacie jest równie ważne i powinno również odgrywać istotną rolę w realizacji planu działania na rzecz młodzieży. Młodzi ludzie z niepełnosprawnościami są często zapomnianą grupą przy promowaniu upodmiotowienia i demokratycznego uczestnictwa młodzieży. Należy ich uwzględnić we wdrażaniu planu działania na rzecz młodzieży.

Możliwości ekonomiczne

4.22. Właściwe umiejętności będą kluczem do przyszłych możliwości ekonomicznych osób młodych. Przedsiębiorcom oraz przedsiębiorstwom typu start-up potrzebne będzie wsparcie, w tym finansowanie i kredyty, ponieważ będzie istniało wiele możliwości, zwłaszcza w dziedzinie cyfrowej, w szczególności w krajach rozwijających się.

4.23. Jeśli chodzi o możliwości ekonomiczne, dobrym przykładem jest model unijnej gwarancji dla młodzieży, który odpowiednio dostosowano w celu zapewnienia możliwości młodzieży niekształcącej się, niepracującej ani nieszkolącej się. Aby program godnej pracy stał się rzeczywistością, konieczna będzie edukacja w zakresie praw pracowniczych i socjalnych.

4.24. W ramach planu działania na rzecz młodzieży należy przeanalizować takie kwestie jak handel, na przykład w rozdziałach dotyczących zrównoważonego rozwoju w umowach o wolnym handlu, a także propagować zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego, między innymi organizacji młodzieżowych. Osoby młode są nadal najbardziej narażone na takie zjawiska jak praca dzieci i inne formy znęcania się. Aby temu przeciwdziałać, zwalczanie pracy dzieci należy uczynić ważnym elementem planu działania na rzecz młodzieży, tak aby w XXI wieku ten proceder ostatecznie odszedł do przeszłości. W tym celu należy stworzyć zasoby finansowe, dzięki którym pracujące dzieci nie będą już musiały być zależne od uzyskiwanych przez siebie dochodów. Z drugiej strony należy ograniczyć możliwość działania przedsiębiorstw, które korzystają z pracy dzieci w swoim globalnym łańcuchu produkcyjnym.

4.25. Młodzi ludzie często jako pierwsi podejmują niebezpieczne podróże, by emigrować do Europy i innych miejsc. Aby zagwarantować, że nie będą zmuszeni do korzystania z niebezpiecznych, często nielegalnych szlaków w celu przekroczenia granic międzynarodowych, plan działania na rzecz młodzieży powinien obejmować aktywną współpracę z państwami trzecimi z myślą o ustanowieniu korytarzy humanitarnych i programów przesiedleń dla młodych ludzi, tak aby mogli bezpiecznie i legalnie wjechać do Europy.

Bruksela, dnia 22 marca 2023 r.

Christa SCHWENG
Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
